

Kommentarer på ramar inför Kommunplan 2027

Samhällsbyggnadsnämnden

Innehåll (uppdatera vid redigering av dokumentet)

Gävle
KOMMUN

Gävle KOMMUN	1
Kommentarer på ramar inför Kommunplan 2027	1
Samhällsbyggnadsnämnden	1
Vad gör nämnden för att klara sig inom ram 2027?	3
Finns det nya förutsättningar som kan påverka detta arbete?	4

Vad gör nämnden för att klara sig inom ram 2027?

Skolskjuts- och färdtjänst

Budgeten för Skolskjuts- och färdtjänst är under år 2026 väl anpassad och omfördelad så att den matchar för den upphandlade trafiken och den indexjustering som genomförs.

Bygg och Miljö

Bygg och miljö's uppdrag är att möjliggöra byggande samt säkra en hälsosam och god miljö för nuvarande och kommande generationer! Verksamheterna inom Bygg och miljö spelar en central och viktig roll i samhället! Bygg och miljö erbjuder en service som är professionell, snabb, rättssäker och tydlig till alla våra kunder.

För att klara detta uppdrag är det viktigt att vi har rätt förutsättningar! Genom att till exempel ha rätt bemanning kan vi erbjuda snabb och professionell handläggning samt ge råd, service och information som direkt påverkar kundnöjdheten. Rätt bemanning är även väsentligt för att klara de centrala tillsynsmyndigheternas krav på samhällsbyggnadsnämndens uppdrag inom miljöbalken och livsmedelslagen samt lagens krav på handläggningstider i bygglovsärenden.

Bygg och miljö har under de senaste två- tre åren arbetat intensivt för att öka kundnöjdheten och skapa ett förbättrat företagsklimat. Verksamheten har även jobbat mycket med att digitalisera och effektivisera verksamheterna! Vi har infört ca 15 e-tjänster, sett över processer och texter på den externa webbsidan. Vi har infört myndighetspost för merparten av enheterna och vi har infört ett nytt handlägningsstöd för Miljö och hälsa där vi redan ser att det kommer bidra till en förenklad handläggning.

För att möta besparingskraven kommer vi fortsätta att arbeta aktivt med att effektivisera och digitalisera verksamheten. Nya e-tjänster kommer tas fram för bland annat tobak och enskilt avlopp och ett nytt handlägningsstöd för bygglov kommer att implementeras. Vi kommer även justera taxor vid behov samt räkna upp samtliga taxor med PKV, prisindex för kommunal verksamhet enligt beslutad taxa.

Ytterligare effektivisering kan genomföras om bostadsförtur av medicinska skäl läggs ner och personalen kan omfördelas till andra uppgifter eftersom resursinsatsen inte ger

motsvarande effekt då mycket få ansökningar kan beviljas. Bostadsförtur av medicinska skäl är en frivillig verksamhet för kommunen.

Trots dessa insatser ser vi att Bygg och miljö inte kommer att klara sig inom ram 2027 om vi ska uppfylla vårt uppdrag. Anledningen till detta är främst stora förändringar i lagstiftningen som gör att verksamheten behöver anpassas.

Tekniska

Konjunkturinstitutet och Riksbankens prognos är att inflationen ser ut att ligga på knappt 2 % under 2027 vilket bör innebära normala kostnadsökningar på 2% för oss under 2027. Det är under förutsättning att kriget i mellanöstern blir relativt kortvarigt. Om inte kan en betydligt högre inflation väntas och våra avtal som justeras mot olika branschindex kan komma att bli betydligt dyrare. Blir drivmedel betydligt dyrare kommer våra entreprenörer begära kompensation för det.

Besparing 1%. Det stora avtalet gällande skötsel allmän plats går ut 2026-05-31. Vår bedömning är att det kommer vara möjligt att spara -3,3 mnkr per år tack vare det nya koncerngemensamma avtalet. Det genom billigare priser på framför allt vinterväghållning (jour, beredskap, saltning och snöbortforsling).

Finns det nya förutsättningar som kan påverka detta arbete?

Skolskjuts- och färdtjänst

Det finns ett utvecklingsarbete att göra kring samverkan och samordning av resor med buss och linjetrafik. Januari 2029 ska ett nytt avtal vara på plats och arbetet med upphandlingen behöver därför starta under hösten 2027.

Drivmedelsprisernas utveckling påverkar kostnaderna för taxi och buss.

Samordning av FM-tjänster

Förvaltningshuset, Stadshuset och Rådhuset ingår i en FM-tjänst som behöver resurssättas.

Aktivitetskrav i försörjningsstöd

Bakgrund och nuläge

Aktivitetskrav i försörjningsstöd kommer träda i kraft den 1 juli 2026.

Aktivitetskrav i korthet

Reformen kommer tillföra bestämmelser i socialtjänstlagen som innebär att nya krav ställs på både försörjningsstödstagare och kommunen:

Personer som får försörjningsstöd ska efter tre månader i bistånd delta i heltidsaktiviteter för att bibehålla eller förbättra sin arbetsförmåga. Aktiviteterna ska vara 40 h/v. Undantag finns för ett ytterst litet fåtal definierade grupper. Individens heltidsaktiviteter ska vara en eller en kombination av fyra aktivitetstyper: arbetsförberedande, språkförbättrande, arbetsplatsförlagda samt jobbsökningsaktiviteter. Om personen utan giltiga skäl inte deltar i aktiviteter på heltid ska kommunen sänka eller avslå biståndet.

Kommunerna blir skyldiga att tillhandahålla aktiviteter inom de fyra typerna, samt upprätta individuella planeringar. Aktiviteter ska ges heltid från dag 91 i försörjningsstöd, utan bortre tidsgräns annat än att personen når egen försörjning eller går i ålderspension.

Reformen innebär en kraftig utvidgning av kommunens uppdrag med ökade krav på bemanning och förutsättningar samt tillgång till aktivitetsplatser och insatser.

Detta innebär att den kommunala förvaltningen och de kommunala bolagen behöver ta emot 600 försörjningsstödstagare i arbetsplatsförlagd aktivitet. Arbetet pågår nu inom förvaltning och bolag, där huvudförslaget är att det behövs ca 300 individuella platser och ca 300 arbetslagsplatser.

Bygg och miljö

Trots insatser vad gäller effektivisering och digitalisering ser vi att Bygg och miljö inte kommer att klara sig inom ram 2027 om vi ska uppfylla vårt uppdrag. Anledningen till detta är främst stora förändringar i lagstiftningen som gör att verksamheten behöver anpassas.

1 Krav att nyttja lantmäteriets handläggningsstöd för fastighetsbildningsverksamheten

Det statliga Lantmäteriet arbetar för närvarande med att utveckla ett nytt digitalt handläggningsstöd för fastighetsbildningsverksamheten. I betänkandet "En bättre

organisering av fastighetsbildningsverksamhet, SOU 2025:98” så föreslog utredningen att det statliga lantmäteriet ska ansvara för att tillhandahålla ett gemensamt ärendehanteringssystem och andra tekniska handläggningsstöd till all förrättningsverksamhet.

Som en följd av detta har en lagrådsremiss under mars skickats ut. I remissen föreslås det att ett nytt krav ska införas i lagen (1995:1393) om kommunal lantmäterimyndighet som innebär att de kommunala lantmäterimyndigheterna måste använda det ärendehanteringssystem som det statliga lantmäteriet tar fram.

I lagrådsremissen står det även att kostnader för ärendehanteringssystemet inklusive övriga handläggningsstöd ska täckas av lantmäterimyndigheterna. Kostnaderna är inte fastställda men utifrån tidigare diskussioner så är bedömningen att det handlar om en engångskostnad på ca 3 mkr samt en årlig förvaltningskostnad på ca 1 mkr per år.

Det nya handläggningsstödet kommer liksom dagens handläggningsstöd, Trossen, att finnas fysiskt på Lantmäteriet. KLM kommer liksom idag att få åtkomst till systemet via citrix eller någon annan liknande lösning. Om detta är att ses som en molntjänst eller inte är idag oklart varför vi behöver äska medel för att säkra en finansiering.

Om förslaget går igenom föreslås ändringen träda i kraft den 1 januari 2027.

2 Ökat behov av handläggning o tillsyn med anledning av ny alkohollagstiftning

Den 7 maj förväntas Riksdagen besluta om förändrad alkohollagstiftning. Enligt förslaget föreslås bland annat att kravet, som innebär att serveringsställen måste erbjuda lagad mat i ett eget kök för att få servera alkohol, avskaffas. Förslaget föreslår även att kravet på att serveringsställen ska erbjuda sittplatser för matservering avskaffas.

Om förslaget går igenom förväntas antal förfrågningar och anmälningar att öka. Antal tillsynsobjekt kommer därmed även att öka. För att möta detta kommer bemanningen inom Tillståndgruppen att behöva ses över och troligtvis öka. Kostnadsökningen kan till stor del finansieras via taxan men visst kommunbidrag behöver tillkomma för utökad råd, stöd och information som enligt Förvaltningslagen inte får finansieras av taxa. Innan vi vet vilka effekter detta ger så avvaktar vi dock med äskningar till 2028.

Om förslaget går igenom föreslås ändringen att träda i kraft den 1 juni 2026.

3 Ökat behov av bygglovsrådgivning med anledning av ny plan- och bygglagstiftning

I slutet av 2025 trädde omfattande lagändringar i plan- och bygglagen (PBL) i kraft. Fler byggåtgärder har blivit bygglovsbefriade vilket har lett till att antal bygglovsansökningar har minskat med 30 % jämfört med samma period föregående år. Om detta kommer att hålla i sig över året är idag för tidigt att säga.

Trots att antal ärenden har minskat har behovet av rådgivning, information och service från kommunen ökat markant. Det beror bland annat på att lagstiftningen är komplex och att nya regler kring särskilt värdefulla miljöer och byggnader har införts som gör att behovet av rådgivning har ökat. Ökad rådgivning beror även på att den nya lagstiftningen ställer större krav på den som vill bygga varför kommunen även får ge råd kring detta. Denna typ av service omfattas av kommunens serviceskyldighet enligt förvaltningslagen och kan inte avgiftsbeläggas.

För att möta behovet av ökad rådgivning behöver kommunbidraget för Bygglov utökas med 800 tkr för att täcka dessa ökade kostnader.

4 Ökat behov av tillsyn med anledning av bland annat ny plan- och bygglagstiftning

Den nya plan- och bygglagstiftningen riskerar att byggnader sätts upp i strid mot regler och planer. Det kommer i sin tur leda till ett växande behov av tillsyn för att säkerställa en god bebyggd miljö, likabehandling och för att undvika preskription i tillsynsärenden. I dag ligger över 200 ärenden i kön för PBL-tillsyn.

Förutom ökad PBL-tillsyn så har kommunen under 2026 valt att i liten skala även påbörja händelsestyrd strandskyddstillsyn för "rena" strandskyddsärenden. Tidigare har kommunen endast bedrivit tillsyn i de fall strandskyddsärendet är kopplat till en pågående bygglovstillsyn eller till en pågående lantmäteriförrättning. För att kommunen ska kunna uppfylla sitt åtagande att bedriva strandskyddstillsyn enligt miljöbalken (1998:808) och därmed minska risken att få kritik från JO, JK samt Länsstyrelsen så behöver detta arbete intensifieras.

För att kunna möta ett ökat behov av tillsyn enligt PBL samt driva ett ändamålsenligt tillsynsarbete enligt strandsskyddslagstiftningen så behöver bemanningen utökas från två till tre handläggare. En del av detta arbete kan finansieras genom byggsanktionsavgifter samt tillsynsavgifter för strandskyddstillsyn men för att täcka hela kostnaden krävs det ett utökat kommunbidrag på 500 tkr.

Även om bemanningen utökas kommer nämnden fortsatt behöva prioritera bort viss tillsyn. Idag har nämnden beslutat att prioritera bort tillsyn på hissar, obligatorisk ventilationskontroll (OVK), lekplatser samt enkelt avhjälpta hinder. Ytterligare prioriteringar kommer att behöva ske då följande nya tillsynsområden har tillkommit i PBL.

- Föreskrifter om aktsamhet vid bygg-, rivnings- och markåtgärder.
- Krav på fastighetsautomation och fastighetsstyrning i alla större lokalbyggnader som inte är bostadshus, både nya och befintliga.
- Krav på laddningsmöjlighet för elbilar för vissa byggnader med fler än 20 parkeringsplatser
- Individuell mätning och debitering av uppvärmning och tappvarmvatten, IMD

5 Möjlighet att införa efterhandsdebitering för tillsyn inom miljöbalken

Från och med 1 januari 2024 infördes efterhandsdebitering för alla livsmedelskontroller. Det innebär att restauranger, caféer och andra livsmedelsföretag, betalar en avgift först efter det att en kontroll utförts i stället för att betala en årlig avgift. Införande av efterhandsdebitering har inneburit att intäkterna har minskat med 30 % vilket Livsmedelsverket förutspådde. För att täcka detta fick Livsmedelsgruppen inom Miljö o hälsa 700 tkr extra i kommunbidrag.

Som ett nästa led finns det nu möjlighet för kommunerna att även införa efterdebitering inom Miljöbalken. Till skillnad från Livsmedel är detta inte tvingande. Precis som för Livsmedel kommer dock ett införande att innebära att intäkterna kommer att minska. För att minska den ekonomiska risken och för att praktiskt kunna hantera ett införande kommer ett successivt införande att genomföras.

Under 2027 kommer efterhandsdebitering inom "Hygien och utbildning" att införas vars intäkter idag ligger på ca 600 tkr. I det fall det blir samma effekt som när efterhandsdebitering infördes för Livsmedel så kommer intäkterna att minska med ca 200 tkr (-30%). Innan vi vet hur intäkterna kommer påverkas så kommer någon äskning inför 2027 inte ske.

Att vi avvaktar med att äska medel beror även på att vi under 2027 behöver utvärdera och besluta hur ett fortsatt införande från och med 2028 och framåt kan genomföras. Ett förslag kan vara att införa efterdebitering för miljöfarliga verksamheter som har ett

tillsynsintervall på färre än en gång per år. Exempel på dessa verksamheter är bensinstationer, fordonstvättar, mindre verkstäder, skjutbanor mm. Dvs mindre verksamheter som drivs av privata företagare. Införande av efterdebitering skulle med all sannolikhet minska intäkterna från 500 tkr till 350 tkr.

6 Fortsatt finansiering för cesiumkontroll av vildsvinskött 2027

I samband med katastrofen i Tjernobyl drabbades Gävle särskilt hårt av nedfall av cesium-137. Trots att halterna generellt har minskat över tid kvarstår ett betydande problem kopplat till cesiumhalter i vildsvinskött.

Sedan år 2021 har kommunen avsatt medel för ekonomisk ersättning till jägare. Bidraget har täckt kostnader för cesiumanalys av kött samt omhändertagande av djurkroppar som inte godkänts som livsmedel och därför behövt skickas till deponi.

Syftet med stödet har varit att möjliggöra fortsatt jakt och därigenom bidra till att hålla vildsvinsstammen på en rimlig nivå. En alltför stor vildsvinsstam medför negativa konsekvenser för markägare genom skador på mark och grödor samt ökad risk för trafikolyckor.

Behovet av ekonomiskt stöd bedöms kvarstå även under år 2027. För att fortsatt möjliggöra provtagning och omhändertagande föreslås därför att medel avsätts även för 2027. Bedömningen är samtidigt att kostnaderna kommer att öka något och ersättningen under 2027 kommer motsvara 160tkr.

Sammanfattning:

Behov av utökade medel - Bygg och miljö	2027	2028
Krav att nyttja Lantmäteriets handlägningsstöd för fastighetsbildningsverksamheten. (Engångsbelopp)	3000 tkr	0 tkr
Ökat behov av handläggning och tillsyn med anledning av ny alkohollagstiftning. (Löpande behov)	0 tkr	250 tkr
Ökat behov av bygglovsrådgivning med anledning av ny plan- och bygglagstiftning. (Löpande behov)	800 tkr	800 tkr
Ökat behov av tillsyn med anledning av bland annat ny plan- och bygglagstiftning. (Löpande behov)	500 tkr	500 tkr

Minskade intäkter ifall efterhandsdebitering för tillsyn inom miljöbalken önskas införas. (Löpande behov)	0 tkr	350 tkr *
Fortsatt finansiering för cesiumkontroll av vildsvinskött 2027	160 tkr	170 tkr
Summa	4460 tkr varav 3000 tkr är ett engångsbelopp	

*Minskade intäkter för "Hygien och utbildning" bedöms uppgå till 200 tkr. I de fall SBN beslutar gå vidare med efterhandsdebitering för mindre miljöfarliga verksamheter bedöms intäkterna minskas med ytterligare 150 tkr.

Tekniska

Investeringsverksamheten på Tekniska har ett behov 6,1 mnkr 2027 för att genomföra driftklassade åtgärder i projekten. Till största delen är det ny detaljplan, arkeologi och utredningskostnader kopplat till Gävleplusset. Dessa kostnader har historiskt belastat investeringsbudgeten, men på grund av redovisningsregler måste det ge utökad ram till driften eftersom det har fattats beslut om projektgenomförande.

Utöver kostnader räknar man även med att erhålla bidrag från privata aktörer kopplat till Magasinplan på 500 tkr under 2027. Det är ett netto på 5,6 mnkr till driften.

Motsvarande summor finns i redan beslutad investeringsbudget för respektive projekt. Därav kommer motsvarande belopp minskas i projektens investeringsbudget vid en utökad driftsram.

Gävleplusset 5,8 mnkr

Magasinplan 0,5 mnkr (Intäkt)

Hemlingbybäcken 0,1 mnkr

N Strandgatan (kaj) 0,1 mnkr

S Skeppsbron (kaj) 0,1 mnkr

Totalt: 5,6 mnkr

Driftmedel för beredskapsmaterial som har köpts in inom projekten Inköp klimatanpassning och Krig och kris. Köp av två lastbilar, en L60 och en grävmaskin beräknas ge en utökad driftkostnad på 500 tkr per år för service och underhåll.

Ett flertal byggnader inom verksamheten saneringsfastigheter är i behov av rivning då de är i väldigt dåligt skick. Den uppskattade rivningskostnaden är 1 mnkr.

Behov av nya lokaler för Intern Regi samt för kris och beredskap. Investeringskostnader samt en ny internhyresmodell behöver tas fram.

Moms på felparkeringsavgift kommer att införas 1 jan 2027, det gäller endast på felparkeringar på avgiftsbelagd plats. Det innebär att vi kommer förlora uppskattningsvis 700 tkr i intäkter som i stället kommer gå till moms då vi inte får höja priset motsvarande momskostnaden.

Risk för ökade kostnader för att hantera bosättningar vid ökat utanförskap.

Fler arter har klassats som invasiva på Sveriges nationella lista mot de som tidigare klassats som invasiva enligt EU. Det kommer ge en högre kostnad eftersom fler växter behöver bekämpas. Det är svårt att i dagsläget uppskatta en kostnad. Vi inväntar direktiv från Länsstyrelsen och naturvårdsverket hur arbetet ska gå till. Övergripande planering bör sedan ta fram riktlinjer och en handlingsplan för hur vi ska arbeta med detta.